

Андрій Токарчук
студент гр. ФПФМ-11,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

РИЗИКИ ФІНАНСОВОГО ШАХРАЙСТВА В УМОВАХ ВІЙНИ: ЯК УБЕЗПЕЧИТИ СЕБЕ ТА РОДИНУ

*«Наявність низки інвестиційних ризиків при
вкладанні коштів у різноманітні фінансові проекти
вимагають цілісної і дієвої системи захисту прав та
інтересів приватних інвесторів в Україні»
С. І. Юрій*

Вищенаведена цитата Сергія Ілліча Юрія з його наукового доробку [1, с. 16] спонукала мене до роздумів щодо причин стрімкого зростання викликів і загроз, пов'язаних із поширенням упродовж останніх років різного роду шахрайських схем та фінансових злочинів на теренах України. Особливо загострилася означена проблематика після початку повномасштабної російської агресії та, як наслідок, погіршення фінансово-економічної ситуації в країні. Це і не дивно, позаяк кількість шахрайських дій «суттєво зростає саме в умовах економічних криз, адже нестабільна фінансова ситуація в державі призводить до масового банкрутства банків, закриття багатьох підприємств (тобто скорочення робочих місць), втрати довіри до традиційних видів інвестування, можливості вберегти та заробити гроші» [2, с. 117], а воєнні конфлікти підвищують ризики фінансового шахрайства, зважаючи на стресові реакції та психологічний тиск військових дій на громадян. Недаремно первинним підґрунтям, на якому виникає й поширюється цей вид обману, науковці вважають психологічні чинники, які активно досліджує теорія поведінкових фінансів, котра «пояснює мотиви та чинники прийняття людьми нерациональних фінансових рішень» [3, с. 16-17].

Тож дослідження сутності та форм фінансового шахрайства і формування стратегій убезпечення від нього в умовах повномасштабної війни є надважливим завданням у контексті забезпечення особистої фінансової безпеки.

Безперечно, нині значно активізувалися шахрайські дії з метою заволодіння особистими і фінансовими даними українців з використанням різноманітних методів маніпуляції та соціальної інженерії. З-поміж таких зокрема виокремимо: маніпуляції з гуманітарною допомогою та пожертвами (коли шахраї, начебто для збору коштів на потреби ЗСУ, використовують емоційно заряджені історії та зворушливі зображення й залучають кошти на рахунки зловмисників) [3]; фішинг (коли шахраї імітують офіційні ресурси банків, платіжних систем, електронної комерції тощо з метою змусити користувачів ввести особисті дані чи платіжні реквізити або ж надсилають електронні листи чи смс-повідомлення, котрі містять підроблені

гіперпосилання, що перенаправляють користувачів на фальшиві сторінки, з яких шахраї здійснюють несанкціоновані транзакції, зняття коштів із банківських рахунків жертв або ж викрадення конфіденційних даних); кредитне шахрайство (коли шахраї створюють фіктивні кредитні пропозиції, надаючи ілюзію вигідних умов для потенційних клієнтів) тощо.

Відтак з метою убезпечення себе та своїх рідних від впливу шахрайських дій насамперед потрібно: підвищувати власний рівень фінансової грамотності, позаяк лише фінансово освічені громадяни здатні оцінювати фінансові ризики та, за можливості оминати їх; посилювати навички особистої кібербезпеки; бути обачними при здійсненні різного роду пожертв і залучення кредитних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Юрій С. І., Кізима Т. О. Фінансова грамотність населення в діалектиці сучасних освітніх тенденцій. *Фінанси України*. 2012. № 2 (195). С. 16-25. URL: http://finukr.org.ua/docs/FU_12_02_016_uk.pdf
2. Кізима Т., Хамига Ю. Фінансове шахрайство: теоретична концептуалізація та економічне підґрунтя. *Світ фінансів*. 2019. Вип. 2 (59). С. 109-123. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1230/1233>
3. Кізима Т. Поведінкові фінанси у концепціях класичної та інституціональної теорій. *Світ фінансів*. 2013. Вип. 3. С. 7-18.
4. Найпоширеніші види шахрайства під час війни — Нацбанк. URL: https://biz.ligazakon.net/news/210456_nayposhirensh-vidi-shakhraystva-pd-chas-vyni---natsbank